

Сүүлин цагт США-г болн Англиг гардгч улс Ливана дотр-дундин кергт зер-зевтэгээр орлцхин тускар зэвгт мел ирд баян. Тегэд чигн, онцлад келхлэ, Ливанур йовулгддгах Ниилгсн Келн-амтн-на Организацин шиндлэчирин багиг ООН-а полицейск күчид хуврулх темдлгддгдгдг. Эн шиндлэчирин тоогинь зөвэр икдүүлхмдг. Тер учрар Ливана дотр-дундин кергт, газдин ордудин зертэ-зевтэ орлцлгъна аамшгтэ зурас учрджана.

Тиигчкэд, эн зурасан США-г болн Англиг гардгч государствени үүлдэчир илдн келцхэнэ. Келхд, июнин 17-д болсн пресс-конференцид США-н государствени сеглэтр Даллес, Ливанд одх «ООН-а зертэ-зевтэ чидлиг урдн темдлгдсэр болхла, кесг холвандн икдүлсн деерэн, теднэ ханин кесг холвандн ясуулх» эрк биш керг гидж герчлв. Тиигхлэри ООН-а зертэ-зевтэ чидлин нерид США эврэнн церган Ливанур йовулхар седжэхин тускар Даллес илдн герчлв. Дакад болхла, американск церг Ливанд ООН-а сурвар одх биш, күч үзүлэд чигн бийсн буудж чадхмн, — гидж эн темдглв. Онгданар келхлэ, Ливана тускд США зер-зевтэ дэ босх хаалгдан орн гиджэнэ гидж цуг нарт делкэд сонхсхгдв.

Мангьдуртн, июнин 18-д, президент Эйзенхауэр, Ливанд болджах йовдлас кёлтэ, США «дэанэ үүлдвр татхдан» белн, болв ямаран үүлдвр кедхн, «шиндлэчирин багиг болн ООН-а генеральн сеглэтрин тоолврар» медгдх гидж барин элчирт герчлв.

Ливана йовдлин тускар келдгэгэд, французск министр Андрэ Мальро, «кемр США Англэ хойр үүлдвр татсн болхн, Франц терүнд орлцхн магьд уга» гидж герчлв.

США Англэ хойр Ливанд зертэ-зевтэ дэ эклхд зура кегьд, эн арабск орн-нутгин амтнэ цусинь асхдг, даджрдж засглхар баян гидж английск бар илдн бичнэ. «Ньюс Кро-никл» гидг газет тер зураг илдксн деерэн, зэрм анбгэрн тодрхагьар заадж, «тер зурад ода баясэр болхла, США-н 6-ч флотин теньгсин йовгн цергин гурвин мингьгн салдс болн англо-американск негдсн парашютн десант Бейрутд буулгьгдхмн» — гидж бичдженэ.

Цуг нарт делкэгьас нул уга американск болн английск самолетс зогсл уга Ливанур зер-зев болн дэр-сум зөбгьд баянэ. США-н болн Англин церг Срециземн теньгсин дорд көвөгьарн ирдженэ. США-н 6-ч флотин болн Англин кермс, тедн дунд авианосец «Арк Ройял» Ливанас хол биш йовдгдг.

США-н дэанэ министр Макэлрой, арабск олн-амтнэ омнэс атомн селм олэлхвдн гидж ил айлгдгдг келв. США-н зертэ-

зевтэ чидл Ливанд кемр орлцхла, Среднэ Востокд «ик эс гидж багь цевр» атомн селмтэ бомбардировщикүд «алмацл уга» олэлх билэв — гидж июнин 19-д эн герчлв.

Учр тиим болсар, американск министр кезанэгьа нег, Римд баясн сан авьас — ямаранчир чиртэ шиндвр гаргьхн омн бийдн сергэдг, римлянахн деерэн ус асхдгиг санандн орулсн йир ирлцнэгьү болх билэ. Иим дамшлтиг США-н дэанэ министр олэлсн болхй. Эс олэлсн болхла, Макэлройин зергас, тиим герчлгьтэ үг босдж келхэр шиндхн омн, римлянахниг дурагьад, деерэн ус асхтха гихмн.

США Англэ хойран цуг заагдсн дэанэ белдвр — Ливана дотр-дундин кергт орлцлгьгиг ахр цагин эргид кедж, терүгэрн болдж одсн уршгин омн нарт делкэд тэвхүр зөрүлгдсннь западн орн-нутгудин меддг улс нуухш. Эврэнн орн-нутгудин амтнэ уха-седклинь эн зертэ-зевтэ дэврлтүр белдхн кергт НАТО-д ордг орн-нутгудин йосна бард Ниилгсн Арабск Республика Ливана кергт орлцсна тускар зүсн-зүйл худл-хов йир зүткмдгьтэгьар тархагдгдг.

Ливанур болх дэврлтин белдвр эклхн омн англо-американск күүндвр болсн, США-н президент Эйзенхауэр болн Великобританэ премьер-министр Макмиллан хойран хоорнд болсн күүндврин голгчннь, Ливанур кех дэврлтин зуран тускар зөвчлт баясмн. США-н болн Великобританэ правительствс терүган нуух биш, нам чик гидж батлхана. Тегэд чигн, США-н гардгч үүлдэчирин деер келгдсн герчлгьн, тер күүндвр төгснэ хөөн, тер дарунь, хара гарсмн биш.

США-н болн нань чигн орн-нутгудин залгч багнь, ООН-а зертэ-зевтэ чидлин нерэр, эс гидж мел илдн Ливанд ягьад болвчн эврэнн церган авч ирдж, орн-нутгиг гарган орулдж авх седклтэгьинь эн тоот үзүлджэнэ. Огдэ цагт онгдан орн-нутгин олмэ угагьар тустан баяхн кергт Ливана керг-төрт колонизатор-муд орлцдгин болн газдин ордин диктатин омнэс ноолда кеджэх ливана олн-амтнэ омнэс дэврлт кехин төлэ шалтг хаягдженэ.

Йостагьар күн алнь болхмн — западн орн-нутгудин зэрм улсн, ода күртл колонна-льн деермчлгьнэ хуучн политикан мартдг чаджахш, Египетүр дэврлт кегьд эс күрцасэн болн Сирий тал дэврхэр седсн — эс болснд хорддж, атагьан авхар эс баядг болхй. Болв, дамшлтин үзүллгьар болхла, тиим тоолврн күүцэгдхд йир магьд. Ливана омнэс кедгх дэврлт юмна түрүнд арабск олн-амтнэ тускд, западн орн-нутгудин дэврчг бо-

лн нойлдж тедниг олмандан орулдж авх зурагьинь бас нег илдкхдн магьдлад керг уга. Кемр эн орн-нутгудин урдн кесн үүлдврмүдн, арабск олн-амтнэ дунд колонизатор-мудин омнэс күчр гидг ошрлт учрасн болхла, арабск олн-амтнэ омнэс кех ямаранчир шин деермчлг дэврлт кесг холвандн тер ошрлтиг икдүлдж, тернь кесг үйд мартгдл уга йовхн, мел магьд уга. Деермчирин бомбсн болн товмүдн Ливана амтиг хадж алсн деерэн, терүнлэгьан хамдн Востокин олн-амтнэ тускд Западн ор джөблн илвтэ седвэрт ода күртл иткдг улсин итклинь хадж таслх билэ.

США-н темдгтэ баг Ливана дотр-дундин кергт орлцх зура кесгас нааран темдглад баяхн нуувр биш. Терүндэн тегэд, юмна түрүнд эдн колони-заторск «Даллес-Эйзенхауэрин доктрин» олэлхар седжэнэ. Орн-нутгин олн амтнэ дур сунгьгдж, Ливана кесг политическ болн государствени үзмдгтэ үүлдэчир, колони-затормудин тер зураг буру-шаджана. Келхд, Ливана парламентин ахлач Осейран, ливана олн амтн зертэ-зевтэ ямаранчир газдин ордудин чидл, тернь нам ООН-а, эс гидж альк болвчн газдин орна зертэ-зевтэ чидл болвчн, Ливанур ирдж буухдн зөв бгшго гидж герчлв. Тиигхлэри, ООН-а шиндлэчир Ливанд ирлгн, газдин орн-нутгудин кергүд ирдж буухд эклц болх зөв уга гидж эн темдглв.

«Кемр Хаммаршельдин Ливанур ирлгн, Ливанд нарт делкан полицейск цергүд буулгьхд белдвр болхла, терүндэн бидн—энүнд: эврэнн орн-нутган ор — гидж хэрү огхвдн. «Мана орн-нутгин дотр-дундин керг-төрт кень болвчн орлцхд бидн дурлджахшвдн, тер учрар Ливанур газдин орн-нутгудин церг йовулхар седслэнь, кенлэнь болвчн ноолда кехвдн» — гидж «Наджаде» гидг мусульманск партин толгьач Аднан Хаким герчлв.

Ливана дотр-дундин керг-төрт газдин ордудин зертэ-зевтэ ямаранчир орлцлгьн Ближн болн Среднэ Востокд, тер мет цуг нарт делкэд төвкнүн баялгьнэ кергиг буурулх гидж «Келн-амтнэ хамцлг» гидг ливанск партин толгьач парламентин депутат Раймөнд Эдде герчлв.

Ливана дотр-дундин керг-төрт зер-зевтэгьар орлцх зура ганцхн Ливанд чигн биш, ганцхн арабск орн-нутгудт чигн биш, Востокин чигн, Западн чигн кесг орн-нутгудар күчр гидг дурго боллгь учраджана. Тернь чигн медгдженэ, юнгьгад гихлэ, Ливанд болх газдин ордудин зертэ-зевтэ дэврлт, ганцхн ливана олн-амтнд биш, эврэнн сулдхвр харсдг, газдин ордудин олмэ уга тустан баяхэр седжэх ганцхн Арабск Востокин олн-амтнд

биш, нарт делкан цуг төвкнүн баялгьнэ чидл дуудвр болджана. Тер учрар үндэн төвкнүн баяхн төлэ зүткдгьх орн-нутг болгьна, прэвительствс болгьна эрки торнь — Ливана омнэс дэврлт боллгьгиг уурулхн кергт, цуг эв-аргьан олэллгн. Нарта делкэ аамшг уга баяхиг хархн төлэ бүрдсн ООН-г төвкнүн баялгьнэ хортлар, Ливана омнэс белддгьх дэврлдан халхлт кехдн, ямаранчир эсвэр олэлхннь күүцэлгьдг болшго. Аамшг уга баялгьнэ Советин шиндврэс иштэгьар Ливанур илгэгддгьх ООН шиндлэчирин баг Аамшг уга баялгьнэ Советин шиндврт темдлгдсн кергас үлү эс кесн деерэн, энүндэн кергтэ тоот зэвгьинь огх зөвтэ. Болв, эн баг орн-нутгин болн энүнэ олн-амтнэ дотр-дундин керг-төрт орлцх зөв уга.

Эврэнн политикан «китн дэ» цаарандн келгьнлэ баттар залгьдулсн деерэн, нарт делкэ чинвртэ баялгьннь, чангьгадгьх улс, Ближн болн Среднэ Востокин райолиг тасрхан угагьар импералистическ хов-хутхана баялгьнэ үүл татлгьна орм гидж халдгьхннь, Ливана омнэс белддгьх дэврлтин зура бас нег үзүлджэнэ. Тиим эс шгтэ дэанэ нег гал уурад уга баятл, терүнэсн багь биш, нам үлү аамшгтэ шин гал улм падрад гарч ирнэ.

Ливанур кехэр баях западн орн-нутгудин дэврлтин аамшгас иштэ, Советин Союзин йосна гардчир, зэрм орн-нутгудин Ливана омнэс белддгьх зертэ-зевтэ дэврлт ямаранчир эсвэр кехэр седжгьгиг, Ниилгсн Келн-амтнэ барц-авцла ирлцнэгьү биш, модьрун болн тер барц-авциг наад барлгн болджана — гидж тоолджана. Ливана орн-нутгин туск төриг хагьллгьн Ливана олн-амтнэ эврэнн хагьцуулгдшго, зуг ганцхн Ливана олн-амтнэ зөв. Ливанд болджах альк болвчн йовдл энүнэ дотр-дундин керг-төрт хаджугьас орлцхд көтлвр болх зөв уга. Ливана дотр-дундин керг-төрт орлцхар западн орн-нутгуд зертэ-зевтэ дэврлт кехэр седлгн, нарт делкан баядлг зөвэр хурцуллгьнур эрк биш авч ирсн деерэн, төвкнүн баялгьнэ кергиг зөвэр аамшг-лэ харгьулад, тегэд ялнэ втан энүг гардсн болн энүнд орлцсн улс деер тусх билэ.

Урдн чигн герчлгдсэр болхла, Советск Союз, СССР-н меджэн хаджугьар баях Ближн болн Среднэ Востокин райодар төвкнүн баялгьн делгрхиг мбэрдженэ. Тер учрар газдин ордуд Ливанур дэврлт белддгьхиг, тер дэврлти ююгьар хальчлгдг болвчн, Советск Союз ода чигн эс медсн болдж баядг чадшго.